

Beyân-ı Kâide-i Cedîde: Bir Osmanlı Subayının Gräffe Yöntemine Yorumu

Zehra Bilgin¹

Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıldaki dikkat çeken askeri modernleşme hamleleri kapsamında çok sayıda öğrenci çeşitli Avrupa şehirlerine yükseköğrenime gönderilmiştir. Bu öğrencilerden biri de Mekteb-i Harbiye'de tahsil gören ve 1846 yılında Viyana'daki askeri okula gönderilen Hamdi Efendi'dir. Buradaki eğitiminin dördüncü yılında Alman Matematikçi Karl Heinrich Gräffe'nin *Die Auflöschung der höheren numerischen Gleichungen* (Yüksek Dereceden Sayısal Denklemlerin Çözümü) adlı makalesini Türkçe'ye çevirip şerh ederek *Beyân-ı Kâide-i Cedide fî Halli Berâ-yı Muâdelât-ı Adediyye-i Âlîye* (Yüksek Dereceden Sayısal Denklemlerin Çözümünde Yeni Bir Kuralın Açıklaması) adıyla Viyana'da yayımlamıştır.

Günümüzde sayısal analizde "Gräffe Yöntemi" olarak bilinen bu çözüm yolu 20. yüzyılın başından itibaren araştırmacılar tarafından tekrar ele alınmış ve bazı iyileştirilmeler yapılmıştır. Konuşmada Hamdi Efendi'nin makalesinin matematiksel değerlendirmesi ve Gräffe'nin metni ile kıyaslanması üzerinde durulacak, ayrıca Hamdi Efendi'nin yöntemi genelleştirmeye dair yorumlarından bahsedilecektir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilim Tarihi Bölümü. İletişim: zehrabilgin.zb@gmail.com